

3

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto vuoden 2022 arviointikertomuksesta

HEL 2022-006175 T 00 03 00

Lausuntoehdotus

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antaa seuraavan lausunnon vuoden 2022 arviointikertomuksesta:

Henkilöstön työhyvinvointi sekä pito- ja vetovoima varhaiskasvatuksessa

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää arviointikertomuksen varhaiskasvatuksen henkilöstön veto- ja pitovoiman arviointia varhaiskasvatuksen henkilöstötilannetta hyvin kuvaavana. Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuus on valtakunnallinen ongelma, joka ei ratkea yksittäisen kaupungin tai toimialan toimenpitein.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta puoltaa tarkastuslautakunnan esittämiä toimenpiteitä. Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa samalla, että henkilöstöraportoinnin riittävyys ja oikeellisuus on kaupunginkanslian vastuulla.

Lisäksi kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että varhaiskasvatuksen veto- ja pitovoiman kehittämisen eteen tarvitaan seurantaa ja yhteistyötä myös kaupunkitasoisesti.

Arviointikertomuksen mukaan kaupunginkanslian ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee jatkaa palkkakehitysohjelman toteuttamista työvoimapulasta kärsivissä ammattiryhmissä.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä jatkaa varhaiskasvatuksen palkkauksen kehittämistä Helsingin kaupungin palkkakehitysohjelman avulla. Varhaiskasvatuksen palkkausta on kehitetty viime vuosina systemaattisesti eri henkilöstöryhmät huomioiden.

Varhaiskasvatuksessa on isoja tuhansien työntekijöiden henkilöstöryhmiä, joten kaikkien henkilöstöryhmien palkkoja ei ole ollut mahdollista kerralla nostaa, vaan korotuksia on tehty vaiheittain eri ammattiryhmien palkkakehitystä seuraten.

Varhaiskasvatuksen kriittinen henkilöstön saatavuustilanne ja palkkauksen kehittämisen tarpeet edellyttäisivät palkkakehitysohjelman suuntaamista vielä kohdennetummin varhaiskasvatuksen tarpeisiin.

Toimiala tuottaa kaupunkitason valmisteluun palkankorotustarpeet. Palkkakehitysohjelmasta vastuu on kaupunginkansliassa.

Kaupunginkanslian ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee tehostaa edunvalvontaa valtion suuntaan varhaiskasvatusalan riittävien opiskelupaikkojen turvaamiseksi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä jatkaa ja tehostaa entisestään edunvalvontaa valtion suuntaan varhaiskasvatusalan riittävien opiskelupaikkojen turvaamiseksi.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle on perustettu edunvalvontatiimi ja varhaiskasvatukseen on laadittu edunvalvontasuunnitelma sekä tunnistettu keskeiset edunvalvonnan verkostot. Edunvalvontaa on tehty pitkään yhteistyössä kaupunginkanslian sekä pääkaupunkiseudun ja Kuusikkokuntien varhaiskasvatusjohtajien kanssa. Pääkaupunkiseudun varhaiskasvatusjohtajien verkosto tapaa säännöllisesti opetusministeriön edustajia.

Jatkossakin on tärkeä tunnistaa yhteisiä tarpeita ja viestiä niistä yhteisesti koko alan hyväksi. Hyvänä esimerkkinä pääkaupunkiseudun tarpeiden huomioimisesta on opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämät seitsemän yliopiston lisäaloituspaikat varhaiskasvatuksen opettajien koulutukseen.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee ottaa varhaiskasvatuksessa entistä paremmin huomioon henkilöstön näkemykset päätettäessä siitä, mitä työoloja parantavia toimenpiteitä työyhteisötasolla tehdään.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuksessa otetaan entistä paremmin huomioon henkilöstön näkemykset päätettäessä siitä, mitä työoloja parantavia toimenpiteitä työyhteisötasolla tehdään.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on panostettu toimiviin yhteistoimintarakenteisiin, joihin osana arjen yhteistoimintaa kuuluu yhteistoimintaparitoiminta sekä varhaiskasvatusalueiden yhteistoimintafoorumit. Jokaisessa päiväkodissa yhteistoimintavastaava ja esihenkilö muodostavat yhteistoimintaparin, jonka tehtävänä on tuoda työyhteisön yhteiseen keskusteluun työyhteisön toimintaan liittyviä asioita. Yhteistoimintaparit kokoontuvat säännöllisesti alueen yhteistoimintafoorumeihin.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä, että näitä foorumeja hyödynnetään henkilöstön osallisuutta vahvistavina ja niissä keskustellaan henkilöstön näkemyksistä työolojen kehittämiseksi. Työntekijöiden näkemykset työolojen parantamiseksi otetaan säännöllisesti esille var-

haiskasvatuksessa työpaikkakokouksissa. Alueiden yhteistoimintafoorumeissa on monipuolisesti varhaiskasvatuksen henkilöstöryhmiä ja mahdollista käsitellä laajasti työoloihin liittyviä näkemyksiä. Osallistaminen ja tiedonkulku organisaation eri tasoilla on tärkeää.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee jatkaa johtamisen kehittämistä varhaiskasvatuksessa.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta esittää, että varhaiskasvatuksen johtamista kehitetään edelleen ja tehdään varhaiskasvatuksen johtamisen rakenteiden arviointia. Johtamisen kehittämistä edistetään osana toimialan johtaminen 2030 työtä. Samalla jatketaan varajohtajamallin vahvistamista päiväkodin johtajien johtamisen tukena. Henkilöstön saatavuusyksikön työtä päiväkodinjohtajien rekrytoinnin tukena arvioidaan. Kohdennetun työyhteisötuen avulla tuetaan hyvää esihenkilötyötä ja pedagogista johtamista

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee varmistaa, että varhaiskasvatuksessa voidaan keskittyä perustyöhön.

Varhaiskasvatuksessa jatketaan sijaismallien kehittämistä päiväkotien toiminnan turvaamiseksi ja henkilöstön liikkuvuuden vähentämiseksi. Nopean avun lastenhoitajatoiminnan ja varahenkilöiden kehittäminen sekä Seuren sijaisten saatavuus mahdollistavat päiväkotien henkilöstön keskittymisen paremmin omaan perustyöhön.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä varhaiskasvatuksen perusrahoituksen turvaamista kansallisella tasolla ja hankerahoituksen maltillista käyttöä sekä lakiuudistusten tarpeen arvioimista varhaiskasvatuksen henkilöstötilanne huomioiden. Varhaiskasvatuksen lainsäädäntöä muutettaessa tulee arvioida lapsivaikutusten lisäksi henkilöstövaikutukset.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee varmistaa henkilöstöraportoinnin riittävyys ja oikeellisuus.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että vastuu Sarastiajärjestelmästä ja sen kehittämisestä on kaupunginkansliassa. Toimiala osallistuu omien tehtäviensä osalta kehittämiseen.

Henkilöstöraportoinnin riittävyys ja oikeellisuus edellyttää kaupungin yhteisenä henkilöstötietojen lähteenä toimivan Sarastiajärjestelmän henkilöstöraportoinnin kehittämistä sekä raportoinnin oikeellisuuden varmistamista. Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää henkilöstön veto- ja pitovoimaan liittyvän raportoinnin kehittämistä erittäin tärkeänä. Toimialan suuruus ja henkilöstömäärä huomioiden (15 000) on mahdollonta kerätä jatkuvasti muuttuvaa tietoa manuaalisesti.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee selvittää, voisiko Helsinki-lisän palauttaminen joiltakin osin helpottaa vaikeaa henkilöstötilannetta.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuuden haasteisiin on vastattu erilaisin toimenpitein. Helsinki-lisän palauttaminen on joiltakin osin ristiriidassa kaupunkistrategian tavoitteen, nostaa varhaiskasvatuksen osallistumisastetta, kanssa. Kotihoidon tuen kuntalisän poisto on osaltaan nostanut alle 3-vuotiaiden osallistumisastetta.

OECD:n tutkimusten mukaan osallistuminen varhaiskasvatukseen on keskeinen tapa tukea erityisesti haavoittuvammasta taustasta ponnistavien lasten oppimista, sillä useiden oppimisen taustatekijöiden kehitys on erityisen nopeaa jo ennen esikouluikää. Varhaiskasvatuksen ulkopuolelle jääminen lisää lasten taustaan kytkeytyvää eriarvoisuutta ja heikentää erityisesti heikko-osaisemmasta perhetaustasta tulevien lasten kouluvalmiuksien kehitystä. Vuonna 2022 voimaan tullut uusi varhaiskasvatuslaki vahvistaa etenkin alle 3-vuotiaiden lasten oikeutta saada tarvitsemaansa tukea. Lapsi hyötyy saamastaan tuesta sitä enemmän, mitä varhaisemmassa iässä ja kehitysvaiheessa suunnitelmallinen ja tavoitteellinen tuki aloitetaan.

Kotihoidon tuen kuntalisän vaikutusten arviointi palvelun käyttöön ja henkilöstöön on haastavaa, ellei mahdotonta, koska kotihoidon tuen käyttöön vaikuttavat useat risteävät asiat. Asiakasmaksulain mukaisesti Helsinki on juuri muuttanut asiakasmaksuja tuloarvoja laskemalla, perhevapaaudistus tulee vaikuttamaan huomattavasti pienten lasten hoitoratkaisuihin ja lisäksi yhteiskunnassa on tapahtunut pitkäaikainen muutos, jossa lapset yhä enemmän osallistuvat varhaiskasvatukseen.

Helsinki-lisän palauttamista ei tule tarkastella vain henkilöstön saatavuuden parantamiseen liittyvänä toimenpiteenä, vaan kyseessä laaja kokonaisuus, jossa keskiössä ovat lapsen oikeus varhaiskasvatukseen sekä lasten välinen tasa-arvo ja tulevaisuuden mahdollisuudet.

Toisen asteen opiskelijoiden hyvinvoinnin edistäminen

Arviointikertomuksen mukaan sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan opiskeluhuollon kanssa laatia mahdollisimman pian valmiiksi nuorten mielenterveyspalvelujen palveluketju ja hoidon porrastus yhteistyössä kaikkien nuorten mielen hyvinvoinnista vastaavien tahojen kanssa. Porrastuksen yhteydessä tulee määritellä selkeästi, miten mielenterveysasiakkaat etenevät hoitoketjussa, sekä palvelujen vastuutahot.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan opiskeluhuollon kanssa varmistaa, että nuorten mielenterveyspalvelu-

2.5.2023

Asia/3

jen palveluketju, hoidon porrastus ja ohjeistus tehdään tutuiksi sekä henkilöstölle että asiakkaille.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan opiskeluhuollon kanssa varmistaa, että keskivaikkeasta mielenterveysongelmasta kärsivät nuoret pääsevät Nuorisoaseman palveluihin ennen kuin nuoren ongelmat pahenevat.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee yhteistyössä parantaa opiskeluhuollon psykologipalvelujen saatavuutta ja psykologien pysyvyyttä. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan lukioissa ja ammatillisessa koulutuksessa tulee tukea hyvinvointikahviloiden järjestämistä siten, että niiden toiminta vakiintuu kaikissa lukioissa ja Stadin AO:n toimipisteissä.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että Helsingissä on tehty määrätietoisia toimia toisen asteen opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämiseksi vahvistamalla suunnitelmallisesti niin yksilöllistä kuin yhteisöllistä opiskelijahuoltotyötä. Yhteistyötä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kanssa on lisätty, joka on ollut tärkeää nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemiseksi.

Opiskelijoiden psyykinen hyvinvointi on heikentynyt viime vuosina, joka on lisännyt erityisesti yksilöllisen työn tarvetta. Opiskeluhuollon psykologien saatavuudessa on runsaasti haasteita ja uusi lakisääteinen psykologimitoitus tulee entisestään lisäämään kilpailua osaavasta työvoimasta. Lisäksi vaikeammin oireilevien jatkohoitoon ohjautumista on hidastanut palveluiden ruuhkautuminen vastaanottavassa päässä. Osaavan opiskeluhoitohenkilöstön ja muiden mielenterveyspalveluiden riittävyys ovat tärkeitä paitsi opiskelijan henkilökohtaisen elämäntilanteen, myös oppilaitoksen muun henkilöstön jaksamisen kannalta.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tarkastuslautakunnan esittämiä toimia toisen asteen opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämiseksi kannattavina.

Esittelijän perustelut

Kuntalain (410/2015) 121 § mukaan tarkastuslautakunnan tulee laatia kaupunginvaltuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta arviointikertomus valtuustolle. Helsingin kaupungin hallintosäännön 21 luvun 2 §:n mukaan tarkastuslautakunta hankkii arviointikertomuksesta kaupunginhallitukselta ja tarvittaessa muilta kaupungin toimielimiltä lausunnot, jotka toimitetaan valtuustolle yhdessä arviointikertomuksen kanssa.

2.5.2023

Asia/3

Tarkastuslautakunta hyväksyi 18.4.2023 vuoden 2022 arviointikertomuksen ja pyytää 19.5.2023 mennessä kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausuntoa kertomuksen kohdista:

- Henkilöstön työhyvinvointi sekä pito- ja vetovoima varhaiskasvatuksessa (s. 41–46) ja
- Toisen asteen opiskelijoiden hyvinvoinnin edistäminen (s. 49–52)

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Tero Vuontisjärvi, talous- ja suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 80295
tero.vuontisjarvi(a)hel.fi
Otso Kotilainen, riskienhallinnan asiantuntija, puhelin: 310 25566
otso.kotilainen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Arviointikertomus 2022
- 2 Tarkastuslautakunnan lausuntopyyntö, kasvatus- ja koulutuslautakunta

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano